

GAZETA LWOWSKA

DZIENNIK DLA DYSTRYKTU GALICYJSKIEGO

Nr. 211 — Rok 132 (3)

Czwartek, 9 września 1943 r.

DZIŚ: Doroty
JUTRO: Mikołaja z T.

Zaciekle bitwa w zagłębiu Dońca

Naczelna Komenda Niemieckich Sił Zbrojnych komunikuje z GŁÓWNEJ KWATERY FÜHRERA w dniu 8 września:

Bitwa w zagłębiu Dońca trwa z niezmienną gwałtownością. W przebiegu walk ruchomo prowadzonych, w celu skrócenia frontu opróżniono zgodnie z planem miasto Stalino po zniszczeniu wszystkich ważnych pod względem wojennym urządzeń. Także w rejonie bojowym Charkowa zaatakował nieprzyjaciół przy bezwzględnej użyciu swoich sił najeździe, ale odparto go w toku zaciętych walk, wśród wysokich krwawych strat dla nieprzyjaciela. W licznych miejscach środkowego odcinka frontu odparto po zaciętej walce silne, jednak lokalnie ograniczone ataki bolszewickie. Na pozostałych odcinkach frontu wschodniego tylko jeszcze na przyczółku mostowym rzeki Kubań toczyły się ożywione lokalne potyczki.

Lotnictwo ingerowało znacznymi siłami w punktach ciężkości bitwy obronnej. Nieprzyjaciół stracił wczoraj na froncie wschodnim 106 czołgów i 77 samolotów.

W ciężkich walkach obronnych w rejonie Orła i Sjewska odznaczali się szczególnie westfalski 58 pułk grenadierów.

W południowej Kalabrii nieprzyjaciół wysuwał wczoraj tylko w niektórych miejscach czujki, skierowane przeciwko naszym strażom przednim. Próby nieprzyjacielskie odcięcia ubezpieczeń niemiecko-włoskich nie udało się. Siły nieprzyjacielskie, które ubiegłej nocy w zatoce Eufemia w Kalabrii wylądowały, od dziś rano wzięto w koncentryczny atak.

Podczas wypadu, skierowanego na port Bizerta w nocy na 7 września niemieckie samoloty bojowe uzyskały celne trafienia w 5 nieprzyjacielskich transportowców i statków handlowych o łącznej pojemności 28.000 ton. Część tych okrętów można uważać za zniszczone.

Wskutek dziennych ataków nieprzyjacielskich formacji bombowców na teren Brukseli powstały wśród ludności cywilnej wysokie straty i wielkie zniszczenia w dzielnicach mieszkaniowych. Jednostki ubezpieczające pewnego niemieckiego konwoju zestrzeliły u wybrzeży Norwegii z 8 bezskutecznie atakujących nieprzyjacielskich samolotów torpedowych 3 aparaty.

Ponad okupowanymi obszarami zachodnimi zestrzelono 4 nieprzyjacielskie bombowce a ubiegłej nocy na zachodniej granicy Niemiec brytyjski szybki samolot nekający.

BERLIN, 8. 9. — Agencja „Telepress“ dowiaduje się z dobrze poinformowanych źródeł następujących szczegółów o sytuacji bojowej na froncie wschodnim:

Podczas gdy na przyczółku mostowym rzeki Kubań dochodziło jedynie do mniejszych lokalnych działań bojowych, w Zagłębiu donieckim z niezmienną zaciętością toczyła się w dniu wczorajszym walka obronna. Przy pomocy silniejszych jednostek pancernych i oddziałów zmotoryzowanych bolszewicy usiłowali przeprowadzić operację niemieckim, mającą na celu odwrócenie się od przeciwnika, przy czym udało się bolszewikom w kilku punktach dokonać mniejszych lokalnych włamań. Miejsca te po części w toku natychmiastowego przeciwnatarcia lokalnych oddziałów osłaniających znowu oczyszczono, a po części odcięto. W czasie kontrataków niemieckich dział szturmowych po unieruchomieniu 13 czołgów sowieckich w rękach niemieckich pozostało 100 jeńców.

Również w rejonie środkowego biegu Dońca bolszewicy wywierali silny nacisk na linie niemieckie, usiłując skoncentrowanymi siłami broni pancernej kilkakrotnie dokonać włamań. Wszelkie ataki odparto w toku ciężkich, przejściowo zmiennych walk.

Szczególnie wysokie były bolszewickie straty w materiale w rejonie bojowym na zachód i na północny zachód od Charkowa. Tutaj bolszewicy na szerokim froncie kontynuowali nieudane w dniu poprzednim wysiłki, mające na celu oskrzydlać naciskiem z północy przeszkodzić posunięciom niemieckiego skrzydła południowego. Doszło do zażartych zmagania, w przebiegu których niemiecki oręż obronny unieruchomił lub spowodował pożar przeszło 100 czołgów sowieckich. Bolszewikom nie udało się mimo wielkich wysiłków przełamać linii niemieckich.

Na środkowym odcinku frontu napór bolszewików w dniu wczorajszym znacznie zmalał. Doszło tutaj jedynie do całego szeregu lokalnych działań bojowych, przeprowadzanych po stronie sowieckiej prawie że wyłącznie przez oddziały strzeleckie. Wszystkie ataki bolszewickie załamały się krwawo przed głównymi niemieckimi liniami bojowymi. W czasie jednego z niemieckich wypadów bojowych okrażono i zniszczono grupę sowiecką w sile batalionu. Ponieważ w dniu wczorajszym bolszewicy tutaj nigdzie nie rzucały do akcji broni pancernej, należy przyjąć, iż skutkiem dotkli-

wych strat poniesionych w dniach poprzednich musieli najpierw przegrupować walczące na tym odcinku oddziały. Jedynie po obu stronach linii, prowadzącej ze Smoleńska do Moskwy, bolszewicy użyli w akcji formacje wozów bojowych, które w ciągu dnia wczorajszego, a również w czasie ubiegłej nocy kilkakrotnie atakowały linie niemieckie. Również te ataki wszystkie speliły na niczym wśród bardzo dotkliwych strat w ludziach i materiale.

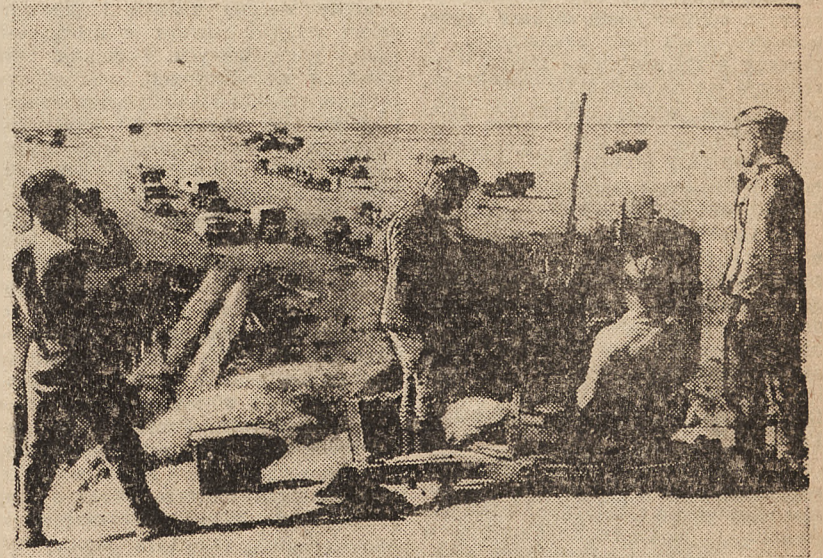
Silne eskadry samolotów bojowych i nurkowych bezwzględnie przeprowadzonymi akcjami w znacznej mierze przyczyniły się do sukcesów obronnych dnia wczorajszego.

Komunikat włoski

RZYM, 8. 9. — Włoski komunikat wojenny z wtorku 7 września brzmi:

W toku zarządzanego i powolnego manewru odwrotowego w strefie wybrzeża południowej Kalabrii wywiązały się ożywione walki między przednimi oddziałami nieprzyjacielskimi a tylnymi strażami obrony. Na wodach Sycylii jeden z naszych samolotów storpedował statek Samoloty niemieckie zrzucały liczne bomby nad portem w Bizercie.

Znaczna liczba czteromotorowych samolotów nieprzyjacielskich zaatakowała centrum miasta Neapol, powodując ciężkie szkody. Również zaatakowano miejscowości w prowincji Neapol i Salerno, przy czym powstały ciężkie szkody. Myśliwcy włosko-niemieccy zestrzelili trzy samoloty nieprzyjacielskie. — Artyleria jednego z konwoju zniszczyła dalszy aparat.

Artyleria przeciwlotnicza osłania drogi na wschodzie

Finlandja zdecydowana do oporu wobec bolszewizmu

BERNO, 8. 9. — Wolę Finlandii do oporu wobec groźby bolszewizmu podkreśla obecni także prasa szwajcarska. „Wszystkie koła fińskie bez żadnego wyjątku stawiają niepodległość swego kraju ponad wszystkie inne”, stwierdza „Courrier de Geneve”. Nie znajdzie się taka jednostka w Finlandii, która byłaby gotowa oddać historyczne miasto Wyborg. Stanowiący port wywozowy kraju, „wynowne ostrzeżenie”. Fakt tych deportacji oraz wywiezienia przeszło miliona Polaków i ich los został ostatnio potwierdzony przez poważne pismo angielskie „Nineteenth Century”. Z faktu tego wynika z wstrząsającą jasnością, że każdy mały kraj anektowany przez Związek Sowiecki musi się liczyć z tym, że jego cała kierownicza warstwa duchowa i fachowa zostanie zdiebiatutowana i deportowana, wobec czego musi zrezygnować ze swego samodzielnego bytu jako naród. Na to, jak oświadcza dziennik w zakończeniu, nie zgodzi się żaden Finlandczyk.

W przeciwieństwie do możliwości „otwartej lub zamaskowanej aneksji” Finlandii przez Związek Sowiecki, dziennik podkreśla przekonanie wszystkich Finów, że oznaczałoby to koniec narodu fińskiego jako niepodległego państwa. Masowe deportacje dokonane w krajach bałtyckich w czasie krótkiego okresu panowania bolszewików stanowią „wynowne ostrzeżenie”. Fakt tych deportacji oraz wywiezienia przeszło miliona Polaków i ich los został ostatnio potwierdzony przez poważne pismo angielskie „Nineteenth Century”. Z faktu tego wynika z wstrząsającą jasnością, że każdy mały kraj anektowany przez Związek Sowiecki musi się liczyć z tym, że jego cała kierownicza warstwa duchowa i fachowa zostanie zdiebiatutowana i deportowana, wobec czego musi zrezygnować ze swego samodzielnego bytu jako naród. Na to, jak oświadcza dziennik w zakończeniu, nie zgodzi się żaden Finlandczyk.

Nowy poseł rumuński u Führera

BERLIN, 8. 9. — Führer przyjął w obecności ministra spraw zagranicznych Rzeszy von Ribbentropa nowego mianowanego posła rumuńskiego w Berlinie Jo Gheorghie, który wręczył swoje pisma uwierzytelniające oraz pisma odwołujące swego poprzednika.

Szczegóły sowieckiej próby lądowania w zatoce Luga

BERLIN, 8. 9. — W związku z sowiecką próbą lądowania w zatoce Luga koło Rutschio Międzynarodowe biuro informacyjne komunikuje jeszcze następujące szczegóły:

6 września 1943 r. łodzie desantowe bolszewików, które pod ochroną nocy zbliżyły się do wybrzeża, usiłowaly wpłynąć do portu Rutschio. Łodzie te, zbliżające się przy motorach nastawionych na cichy bieg, zaobserwowano jednak na czas, dzięki czemu zdołano paczynić wszelkie przygotowania na odpowiednie przyjęcie. Dopiero kiedy łodzie dotarły prawie do wybrzeża, niemieckie baterie marynarki otwały ogień, przy czym skuteczność ich wśród wojsk sowieckich była przerażająca.

Wobec tego łodzie zawróciły i po upływie półtorej godziny usiłowaly ponownie zbliżyć się do brzegu. — Również i tę próbę udaremniono w zarodku, tak że cała formacja desantowa, z której dwie łodzie spłynęły od pocisków, wycofała się pod osłoną sztucznej mgły i odpłynęła z kursu ku wyspie Lavansarri, skąd operowała przeciwko Rutschio. Następnego ranka po dokładnym zbadaniu całego obszaru wybrzeża dowódca odcinka stwierdził, że ani jedna spośród sowieckich łodzi przeznaczonych do wysadzania wojsk nie zdołała dotrzeć do brzegu. Sowieckie ścizaczki, które wypłynęły na morze

celem ubezpieczenia akcji lądowania, zostały zaatakowane w godzinach porannych tego samego dnia przez niemieckie formacje strażnicze i zawikłane w potyczkę, w czasie której jeden ze ścizaczki został zatopiony. Bolszewicy wobec tego przerwali potyczkę i odpłynęli z kursu na Lavansarri.

Jak dalej donoszą, formacja sowieckich okrętów wojennych, znajdujących się na morzu w rejonie wyspy Lavansarri, celem ubezpieczenia sowieckiej próby lądowania, na krótko przed swoim odwrotem do swej

bazy najechała na niemieckie pole minowe. Jeden sowiecki okręt o rozmiarach kontrtorpedowca wpłynął przy tym na minę i zatonął. Słyszano kilka detonacji, tak że można się liczyć z dalszymi stratami. — W ten sposób bolszewicy w czasie swej bezskutecznej próby lądowania koło Rutschio stracili zupełnie lub wskutek ciężkich uszkodzeń utracili ze służby na dłuższy czas jeden okręt wojenny średniej wielkości, jeden ścizacz oraz dalszą jednostkę. Natomiast po stronie niemieckiej oprócz kilku rannych nie zanotowano żadnych szkód ani strat.

„Podział” świata
Rys. Leo Melik

Głos dnia

Tygodnik angielski „News Statesmann and Nation” stwierdza, że wszelkie dotychczasowe niepowodzenia Aliantów przypisać należy niedojściu do skutku „frontu politycznego”. Bardzo liczne były dotychczas rozczarowania. Niemcy w reku swym trzymają wszystkie karty, podczas gdy strategia polityczna Aliantów jest „ociągająca i pozbawiona idei”. Nie wykorzystano dogodnych okoliczności, a popełniono wielkie błędy. Twierdzili oni, że walczą za wolność i demokrację, przy czym zasady te starali się udokumen-

tować w karcie atlantyckiej. Stało się to jednak w taki sposób niewyraźny i niesłychanie ogólny, że każdy czytając słowa te przypomnieć sobie musi niewątpliwie przyrzeczenia Wilsona oraz konferencję wersalską, gdzie przyrzeczeń tych nie spełniono.

Kończąc, czasopismo jeszcze raz podkreśla, że strategia Anglików i Amerykanów jest rzeczywiście słabą. Jest ona niestała i wzbudza u każdego nieprzyjemne uczucie. Prawdopodobnie nie mogą się oni zdecydować i sami nie wiedzą czego chcą.

W KILKU WIERSZACH

⊕ O ciężkiej katastrofie lotniczej donoszą z Kingston na Jamajce. Miałowicie myśliwiec Stanów Zjednoczonych wjechał tam na budynek szkolny, przy czym 8 osób zostało zabitych a 13 ciężko rannych.

△ Naczelny dowódca na wypadek ofensywy przeciwko Birmie ma być doświadczony generał-porucznik Stillwell. Ponieważ w tego rodzaju akcji brałyby udział również oddziały chińskie i indyjskie, to jedynym odpowiednim człowiekiem do kierowania tymi operacjami byłby niewątpliwie Stillwell, który w czasie swego długiego pobytu w Chinach „nauczył się obchodzenia z wojskami tubylczymi”.

⊕ Hiszpańskie ministerstwo spraw wewnętrznych wydało zarządzenie, że wszystkie nowo budowane domy mieszkalne oraz wszystkie budynki, w których odbywają się większe przebudowy, mają być zaopatrzone w schrony przeciwlotnicze. Dekret ten rozciąga się na wszystkie miejscowości, liczące więcej niż 20.000 mieszkańców.

× Pomiędzy francuskimi Indochinami i Syjammem podpisano w Bangkoku 3 układy graniczne.

⊕ Ambasador francuski w Hiszpanii Pietri wziął udział w obrzędach religijnych ku czci patrona Hiszpanii Santa Santiago. Następnie ambasador wręczył przedstawicielowi arcybiskupa w Santiago de Campostella artystycznie wykonany srebrny klejch, jako dar ufundowany przez szefa państwa francuskiego marszałka Petaina.

△ Generalny wikariusz Buenos Aires, Monsignor Tommaso Solati, został mianowany tytularnym biskupem Aulonu i biskupem-koadiutorem w Copello. Zastępca generalnego wikariusza w La Plata Monsignor Gemiliano Esorto został mianowany tytularnym biskupem Birty i biskupem koadiutorem arcybiskupa w La Plata.

⊕ Bułgaria uwzględniła w planie 10-letnim regulację koryta rzeki Strumy, przeznaczając na ten cel kwotę 2 milionów lewów. Rzeka ta w dolnym biegu przepływa przez żyzne tereny, często zagrażając ich zalaniem przy okazji wylewów.

W środkowych Indiach doszło do katastrofalnych powodzi, które spowodowały przerwanie 21 tam na rzece Khari w granicznym rejonie Nepalu. Straciło życie dotychczas ponad 10.000 osób. Najciężej dotknięte zostało małe miasto przemysłowe Jainagar, w którym na 7000 mieszkańców zginęło 4000.

× Członkowie bułgarskiej młodzieży państwowej Brannik zostali ubiegłotygodniowo zaprzysiężeni na wierność młodocianemu carowi Szymonowi II. Przysięgę złożyło 200.000 chłopców i dziewcząt. Młodzież zrzeszona w Branniku przybyła na tę uroczystość z Sofii do Bojany, gdzie krajowy przywódca młodzieży Karciwanoff przyjął przysięgę.

⊕ W poniedziałek odbyły się na terenie Turcji uroczystości ku uczczeniu 21-jej rocznicy wielkiego zwycięstwa armii tureckiej pod wodzą Atatürka i İnönü pod Dumlapınar w Anadolii. W Ankarze, Stambule i w większych miastach na terenie kraju odbyły się parady wojskowe.

△ Po nieudanej próbie zamachu stanu w Panamie aresztowano 14 osób, w tej liczbie 6 urzędników policji oraz James Smith, kuzyna przywódcy powstania.

⊕ Kryzys gabinetowy w Boliwii nie uległ likwidacji. Generał Peneranda, prezydent republiki, nie przyjął jeszcze dymisji ministrów, którzy przed kilku dniami zwrócili się w sprawie złożenia tek. Peneranda miał oświadczyć, że dopiero wówczas będzie mógł powziąć decyzję, aż parlament ukończy dyskusję nad sprawą zajęcia na terenie kopalni, która to sprawa pociągnęła za sobą krok rządu.

⊕ Papież przyjął na audiencji prywatnej posła republiki słowackiej przy Stolicy Apostolskiej Karola Sidora oraz kubańskiego charge d'affaires przy Watykanie Figusory Miranda.

⊕ W pobliżu Montpellier przy niestrzeżonym przejeździe kolejowym zderzył się autobus z pociągiem towarowym. Wskutek siły zderzenia autobus był wleczony około 90 m. przez pociąg. Spośród wielu pasażerów 4 poniosło śmierć na miejscu, natomiast 20 osób z ciężkimi ranami musiano odstawić do sąsiedniego szpitala.

Naród bułgarski pożegnał króla Borysa

Uroczysty pogrzeb w Sofji

SOFIA 8. 9. — W katedrze Aleksandra Newskiego, w której śmiertelne szczątki króla były przez 6 dni wystawione na widok publiczny, naród żegnał zmarłego króla w nocy na niedzielę aż do pierwszych dzwonów. Dziesiątki tysięcy Bułgarów przybyły ze wszystkich stron kraju do Sofii celem wzięcia udziału w uroczystościach pogrzebowych. Również ludność stolicy niewiele spała ostatniej nocy w bolesnym wyczekiwaniu na ostatnie pożegnanie narodu ze swym królem. Już we wczesnych godzinach porannych tysiączne tłumy ludności gromadziły się na ulicach i placach celem wzięcia udziału w uroczystościach pogrzebowych. Formacje bułgarskich sił zbrojnych, odkomenderowane do konduktu pogrzebowego i szpalerów, wyruszyły wczesnym rankiem na wyznaczone stanowiska.

O godzinie 9-tej wniesiono do kościoła zwycięskie sztandary armii bułgarskiej. Na placu przed katedrą ustawiły się formacje honorowe bułgarskie, niemieckie i włoskie. Wkrótce po godzinie 9-tej przybyli goście żałobni i udali się do katedry. Są to przewodniczący delegacji zagranicznych wraz z członkami tych delegacji, szefowie korpusu dyplomatycznego w Sofii w towarzystwie attachés wojskowych. Przybywa delegacja niemiecka pod przewodnictwem wielkiego admirała Raedera jako reprezentanta Führera. Wraz z nim przybywają generał marszałek polny Keitel, sekretarz stanu von Steengracht, ambasador hr. Schulenburg, generał-pułkownik Löhr, generał-pułkownik Lindemann admiral Fricke, i inni. Na czele specjalnej delegacji włoskiej stał przedstawiciel JKMości króla i cesarza Włoch książę Bergamo. Delegacja japońska znajduje się pod przewodnictwem reprezentanta cesarza, posła cesarstwa Japonii w Sofii Jamaczi. Delegacja rumuńska przybywa ze specjalnym przedstawicielem króla Michała generałem Sanata i przedstawicielem marszałka Antonescu min. wojny gen Pantasi. Jako przedstawiciel regenta Węgier Horthy'ego przybył minister wojny generał-pułkownik Witez Csataj, jako pełnomocnik Poglawnika Chorwacji sekretarz stanu generał Begicz, jako przedstawiciel prezydenta państwa fińskiego poseł w Budapeszcie Wuorinza. Na czele delegacji tureckiej stoi wiceprezydent tureckiego wielkiego zgromadzenia narodowego eksceleńca Haesan Saka. Prezydenta państwa francuskiego marszałka Petaina reprezentuje nowy poseł francuski w Sofii markiz de Kergariow, król szwedzki przysłał jako swego przedstawiciela gen. de Reuterswaord. Jako ostatni spośród gości żałobnych zjawili się członkowie rządu bułgarskiego z premierem Filoffem na czele.

O godzinie 9 15 w katedrze, w której złożono setki wieńców, zgromadzili się goście żałobni. Na podwyższonym katafalku, podobnie jak i w dniach poprzednich, spoczywa jeszcze zgasły car w mundurze generała armii bułgarskiej. U stóp jego rozpostarty jest sztandar królewski w biało-zielono-czerwonych barwach Bułgarii oraz z herbem rodziny królewskiej. Straż honorową trzymają generałowie i oficerowie. Obok katafalku w pobliżu głównego ołtarza zajmuje miejsce 11 metronolitów bułgarskiego kościoła narodowego a za nimi ustawiają się pozostali biskupi, przeorzy i szereg innych dostojników kościelnych, ogółem około 100 przedstawicieli duchowieństwa. Kirsem okryte sztandary licznych pułków otaczały ołtarz.

Wielkie poruszenie wśród zgromadzonych wywołało przybycie JKMości królowej-wdowy w głębokiej żałobie, a u boku jej kroczyła JKWysokość książę Cyryl. Za nimi postępuje najbliższa rodzina: JK Wysokość księżniczka Fudoksjia, księżna Nadjezda oraz książę Albrecht von Württemberg, jak również JKWysokość księżniczka Mafalda von Hęssen.

Rozpoczyna się msza żałobna według uroczystego obrządku prawosławnego. Następnie sędziwy metropolita widyński Neofit, wicepre-

wodniczący świętego synodu, wchodzi na ambonę, by wygłosić mowę żałobną. Przypomina on o tym, że zmarły monarcha nosił imię twórcy pierwszego państwa bułgarskiego jako też i twórcy bułgarskiego kościoła narodowego. Za jego wzorem zjednoczył on swój naród i pracował bez wytchnienia nad jego dobrobytem i nad podciągnięciem go wzwyż. Toteż zjednoczony naród bułgarski oplakuje swego króla i Ojca, który był uosobieniem i wzorem tego wszystkiego, co jest dobre, wzniosłe, szlachetne i wielkie. Metropolita zakończył swe przemówienie żałobne ślubowaniem, że naród bułgarski słuszy będzie wiernie i posłusznie młodemu i niepełnoletniemu jeszcze królowi Symeonowi II.

Po odprawieniu uroczystych modłów nad śmiertelnymi szczątkami króla zamykają trumnę. Poprzedzając przez duchowieństwo, chorągwie i wieńce, wynoszą trumnę z kościoła na lawetę na swych barkach minister wojny, minister spraw zagra-

nicznych, wiceprzewodniczący Soberania, prezydent najwyższego sądu kasacyjnego, czterej posłowie oraz dwaj generałowie bułgarskiej siły zbrojnej. Honorowa formacja wojsk prezentuje broń, podczas gdy na rozległym placu rozbrzmiewają dźwięki chóralu, odegrane przez kapelę muzyczną gwardii królewskiej.

Wśród wolnego i żałobnego bicia dzwonów na wieżach miasta Sofii, wśród żałobnego huku pożegnalnego dział wznosi się trumna skromna, dębowa na lawetę, okryta sztandarem królewskim. Wolnym krokiem rusza kondukt żałobny. Przed trumną kroczą członkowie rządu. Po obu stronach zwłok królewskich postępuje wysokie duchowieństwo. Bezpośrednio za lawetą idzie królowa wraz z bratem zmarłego króla, księciem Cyrylem, oraz reszta członków domu królewskiego. Następnie widzimy delegacje zagraniczne, prowadzone przez przedstawicieli szefa państwa, a na ich czele kroczy wielki admirał Raeder, formacje hono-

rowe bułgarskiej siły zbrojnej, niemiecki batalion honorowy oraz włoska kompania honorowa. Za nimi postępują goście żałobni, którzy brali udział w uroczystościach kościelnych.

Kondukt żałobny posuwa się pryncypalną ulicą Sofii. Z powagą i ze łzami w oczach pochylają się głowy wielu setek tysięcy wszystkich, którzy żałobę odczuwają w sercu za ukochanym swym monarchą. Przed zamkiem zatrzymuje się na chwilę laweta, na której spoczywają śmiertelne szczątki króla. W samym sercu stolicy kraju, przed świątynią Święta Nedelja, jak również przy dworcu kolejowym odbywa się jeszcze ostatnia uroczystość żałobna. Zanim jeszcze odejdzie z Sofii z zwłokami królewskimi, jeszcze raz defilują formacje wojskowe przed trumną spoczywającą na lawecie. Z sercem ściśniętym żałobą patrzy ludność bułgarskiej stolicy na niepowrotny już odjazd swego króla.

Zasady niemieckich sukcesów w bitwie obronnej na wschodzie

BERLIN, 8. 9. — „Zamierzając równocześnie z anglo-amerykańską ofensywą na południu Europy startować generalną ofensywę na rdzeń naszego kontynentu, wyrzucając się bolszewicy obecnie, jak jeszcze nigdy w czasie jej wojny. Tym samym dają nam do ręki szansę jedyną w swym rodzaju, a mianowicie wyzyskując ją jako naszego sojusznika ogromne obszary, jesteśmy w stanie bronić się osłabiać masę ludzką, jak i masę materiałową, oraz gromić ją w taki sposób, w jaki nie udało się to uczynić w żadnym innym ataku”. W takich to słowach streszcza podstawy niemieckich sukcesów na froncie wschodnim pewien niemiecki korespondent wojenny w artykule ogłoszonym w dzienniku „Völkischer Beobachter” pod nagłówkiem „Bitwa obronna na Wschodzie”.

Na wstępie stwierdza autor, że spośród trzech wrogów żołnierza, walczącego na froncie wschodnim: „wielkości obszaru”, „masy ludzkiej” i „masy materiałowej” pierwszy czynnik doznał już wyłączenia. Dla armii niemieckich bowiem, które przeszły do obrony, obszar stał się tymczasem sojusznikiem. Ale żołnierz niemiecki okazał, że dorównuje zawsze jeszcze w całej pełni masie ludzkiej, wyrażającej się w liczbowej przewadze Sowieców stosunkiem 1:15. Niejednokrotnie załamywały się krwawo w ogniu niemieckich baterii bataliony po batalionach sowieckie, zanim jeszcze zdążyły w ogóle podejść do głównej linii walki. Żołnierz sowiecki był co prawda „dobrym żołnierzem, jeżeli chodzi o obronę”, jednakowoż został on obecnie wyparty ze swych wałów obronnych, bo strategika niemiecka zmusza go obecnie do roli atakującego. Siły moralne jednakowoż, konieczne do atakowania, nie są dane z przyrodzenia żadnemu mieszkańcowi Sowieców. Natomiast żołnierz niemiecki odnajduje całą swą wielkość i swą siłę w ataku. Mimo tego jednak zrósł on się również w sposób niesłychany z prowadzeniem walki obronnej.

Obecna generalna ofensywa Sowieców kosztowała zresztą nieprzyjaciela już znacznie więcej ludzi, aniżeli by można uzupełnić przez pobór obecnych 16-letnich. Za pomocą chłopców jednak żadnej wojny wygrać nie można. W jaki sposób jednak zrównoważyć można przewagę masy materiałowej to udowodniły naocznie niesłychanie wysokie cyfry unieszkodliwionych i zestrzelonych sowieckich czołgów i samolotów. Niemiecki żołnierz obsługuje najlepszy karabin maszynowy, najsilniejszy czołg, najskuteczniejsze działo szturmowe oraz najzwrotniejszy sprzęt przeciwpancerny o największej sile przebojowej. Obok dział szturmowych i myśliwców pancernych decydującą rolę dla wspierania niemieckiej artylerii posiada broń pomocnicza miotaczy, dział piechoty oraz granatników. Możliwość ich działania w obronie uwiadcniają

się znacznie bardziej druzgocąco aniżeli w ataku. Niejednokrotnie Sowieci nie byli w stanie wykonywać ataków, ponieważ niemiecka artyleria „wymazała” poprzednio materiał ludzki na ten cel przeznaczony. Jeżeli więc byłoby to w ogóle zadaniem tego, który chce zwyciężyć, aby rozbijał siły nieprzyjaciela, natenczas — tak mówi artykuł w zakończeniu — powinno mu to być obojętne, gdzie rozbije te siły.

„Tak więc my zwyciężymy” — pisze korespondent wojenny — „jeżeli walcząc jak dotąd na wszystkich frontach, oszczędnie będziemy obchodzić się z naszym materiałem ludzkim, jeżeli w dziedzinie uzbrojenia pracować będziemy aż do ostatnich granic możliwości produkcyjnej, krótko mówiąc: jeżeli urzeczywistnimy wojnę totalną aż do ostatecznych konsekwencji”.

BERLIN, 8. 9. — Na początku nowego tygodnia ofensywy sowieckiej, jak pisze korespondent wojskowy DNB, bolszewikom wciąż jeszcze nie udało się pomimo gwałtownych walk mających na celu zmianę punktu ciężkości operacji wygrać bitwę skierowaną ku przełamaniu frontu i w ten sposób upłynąć decydująco swoje wypadki.

Na podstawie przeszło dwuletniego

Wyczyny wojsk łączności na froncie wschodnim

BERLIN, 8. 9. — Wojska łączności stwarzają warunki dla planowego przebiegu działań bojowych na wszystkich frontach. Ich techniczne wyczyny obrazują naocznie następujące cyfry:

Oddziały łączności dowództwa, które obsługują sieć wojsk lądowych i dowództwa w zasięgu Naczelnej Komendy Niemieckich Sił Zbrojnych, od początku kampanii na wschodzie ułożyły 86.000 km. wolnych przewodów telefonicznych i 3.000 km. kabla. Jest to więcej niż dwukrotny obwód kuli ziemskiej. Na tych przewodach telefonicznych przeprowadzono 12 milionów rozmów dalekopisem, 330 tys. rozkazów i 47 milionów rozmów telefonicznych, nie licząc połączeń uskuteczniionych w zakładach kilku wielkich central telefonicznych.

Oddziały dla usuwania przeszkód jednego z niemieckich pułków łączności naprawiły przeszło 3.600 uszkodzeń. Przestrzeń, na której dokonano tych napraw, posiadała 4.103 km. Odpowiadała to linii powiatrznej Madryt—Astrachań, Służba łączności jednej grupy armii przeprowadza dziennie 29.000 rozmów telefonicznych i rozkazów, a w ciągu jednego miesiąca 495.000 rozmów dalekopisem.

Jeden z niemieckich pułków łączności wybudował w czasie kampanii wschodniej 21.260 km. przewodów telefonicznych, która to długość odpo-

doświadczenia z przeciwnikiem bolszewickim dowództwo niemieckie dokładnie poznało strategię sowiecką i umie wykorzystać możliwości dotyczące taktyki użycia ludzi i materiału. Tym zrozumieniem tłumaczą się kroki dowództwa niemieckiego, które raz dotychczas obrony i taktyki obronnej, innym razem wykazywało doniosłe znaczenie przestrzeni w rozumieniu elastycznego prowadzenia walki. Jeżeli miarodajne koła niemieckie oceniają w ostatnich dniach sytuację bardziej optymistycznie, to decydującymi powodami są może inne jeszcze względy niż obecna sytuacja na całym froncie. Należy przypomnieć, że za kilka tygodni rozpoczyna się okres deszczów i błota, które wprawdzie wstrzymują walk, jednak wpływają decydująco na zwolnienie ich tempa, na horyzontie zaś zarysowuje się już zima.

Według doświadczeń wielkich walk zimowych z lat 1941/42 i 1942/43 należy przypuszczać, że na wszystkich obszarach poczyniono już odpowiednie zarządzenia, począwszy od zimowych pozycji obronnych, a kończąc na wyposażeniu zimowym. Fakt ten przemawia niewątpliwie za spokojem z jakim w miarodajnych kołach niemieckich śledzi się przebieg bitwy wyniszczającej na wschodzie.

wiada przeszło połowie obrotu ziemi. Jeden z niemieckich oddziałów łączności korpusu czołgów wybudował w czasie kampanii letniej 6.658 km. kabla telefonicznego, co odpowiada długości linii Berlin—Bombaj, i usunął na tej przestrzeni 1.971 uszkodzeń. Kompania radio-telegraficzna przesyłała i przyjęła w tym samym okresie czasu 23.578 rozkazów radiowych. Jedna kompania łączności pewnego pułku łączności czołgów przeprowadziła w ciągu jednego roku 7,5 milionów rozmów.

W ciągu jednego dnia tegorocznych walk pod Biełgorodem oddział radiowy pewnego dywizyjnego oddziału łączności przeprowadził 210 rozmów radiowych. Na początku walk obecnego lata połączenia telefoniczne były nieustannie przerywane wskutek gwałtownego ognia artylerii. Patrol telefoniczny jednego z dywizyjnych oddziałów łączności w sile dwóch ludzi usunął w pierwszych dniach tych walk w ciągu 24 godzin 75 uszkodzeń spowodowanych działaniem przeciwnika.

× Francuski Czerwony Krzyż donosi, że jego apteka centralna w Paryżu zniszczona została w piątek podczas anglo-saskiego ataku bombowego. Większa część personelu straciła życie wypełniając swe obowiązki zawodowe.

Kto jest obowiązany prowadzić księgę przychodu towarów?

Na temat obowiązku prowadzenia księgi przychodu towarów zachodzą liczne nieporozumienia. Stosownie do odnośnych przepisów, księgę powyższą prowadzić winni wszyscy przedsiębiorcy przemysłowi, t. zn. trudniący się samodzielnie handlem i przemysłem łącznie z samoistnymi rzemieślnikami wszelkiego rodzaju. Na podstawie poszczególnych dekrétów, aż do odwołania przedsiębiorcy przemysłowi następujących grup zawodowych wolni są od obowiązku prowadzenia księgi przychodu towarów: tokarze, fryzjerzy, rzeźbiarze w drzewie i snycerze, pracownicy wyrobu intarsji, czyściciele budynków i szkła, kominiarze i właściciele dorożek.

Z DNIA

DZIS ZACIEMNIAMY:

Początek 21.00
Koniec 5.00
ALARM LOTNICZY
10-sekundowe sygnały
ODWOŁANIE
długi sygnał 1-minutowy

Jeśli ktoś zgubi kartę rozpoznawczą

W przypadku zgubienia karty rozpoznawczej należy niezwłocznie pisemnie lub ustnie zgłosić o fakcie w odnośnym biurze wydawania kart rozpoznawczych. Przy zgłoszeniu należy dołączyć swe personalia oraz bliższe okoliczności dotyczące utraty karty. Na żądanie biura, właściciel zgubionej karty winien złożyć zareczenie, zastępujące przysięgę. Drugą kartę rozpoznawczą biuro wydaje na podstawie kartoteki poprzedniej, względnie na podstawie nowego badania.

Kto rozpatruje pretensje dotyczące szkód wojennych?

Dekretem z dnia 11. VII. 1943 Minister Spraw Wewnętrznych Rzeszy upoważnił Rząd G. G. do załatwiania pretensji odnośnie szkód, wyrządzonych wskutek działań nieprzyjacielskich, napadów partyzanckich itp. We wszystkich tych przypadkach miarodajnym jest Urząd Zaopatrzenia Wojskowego, Kraków, Zipsergasse nr. 4.

Subwencje rządowe dla małorolnych

Gząd Gen. Gub. przyznał znaczne kredyty w formie subwencji do rozdziału tym rodzinom, które w Rzeszy mają na robotach swych członków. Przy podziale kredytów w pierwszej linii uwzględniane będą rodziny posiadające gospodarstwa rolne poniżej jednego ha ziemi, a nie mających żadnych innych źródeł dochodu. Wspomniane kredyty rozdzieli Rada Główna Opiekuńcza. Wysokość subwencji rządowych wynosi dwa miliony złotych.

M. A. HESSEL

DRZEMKA

Obaj byli chłopcy, jak smoki, siłę w pięściach mieli, że hej!... Obaj — do tańca i do różańca. Każdemu pod dwudziesty trzeci rok szło — razem chodzili nigdyś do wiejskiej szkółki, razem krowy pasali, jako wyrostki, „gminnem“, które chłopcy dzierżawili pod wypas. Wcale się nawet lubili a już nigdy nie byli sobie wrogami i nijakiej między nimi nie było zwady. Przeceź na niejednym weselu popili razem zdrowo, a we żniwa wspólnie szli do innych z sąsiedzką pomocą. Obydwoh lubiano we wsi, bo nie było za co nienawidzić. Tomek Poręba miał czupryną jasną jak len, oczy szare jak niebo o świcie i jak ranne niebo pogodne, dobre serce i hojną garść. Janek Wiśniewski miał ciemny czub, falowany trochę, oczy piwne pocziwe i dobre, śmiech głośny a zaraźliwy — kiej choroba zamorska... nijak nie było smuć się przy nim.

I dopiero jak poszło o Anielię... Prawda, że było o co za lby się wodzić! Dziewczyna miała we wianie dwie krowy i pół pięknej chałupy, dwa morgi ornego, kawał lasu i coś niecoś łąki. Przy tym pracowita była, jak mrówka — w rękach się jej paliła każda robota. I dobre było dziewczę, nabożne, rodzicom oddane, dla nędzy wszelkiej tkliwe. Ale największy posaż to Anielię miała na głowie: warokcz jak ramię grubo, jak słońce złocisty. On też młodych oślepił...

cy się samodzielnie handlem i przemysłem łącznie z samoistnymi rzemieślnikami wszelkiego rodzaju. Na podstawie poszczególnych dekrétów, aż do odwołania przedsiębiorcy przemysłowi następujących grup zawodowych wolni są od obowiązku prowadzenia księgi przychodu towarów: tokarze, fryzjerzy, rzeźbiarze w drzewie i snycerze, pracownicy wyrobu intarsji, czyściciele budynków i szkła, kominiarze i właściciele dorożek.

W myśl rozporządzenia o prowadzeniu księgi przychodu towarów, za przedsiębiorców przemysłowych nie uważa się rolników i leśników, jak również osób należących do zawodów wolnych: adwokatów, lekarzy, dentyków itp. Przy przedsiębiorstwach wydzierżawionych za przedsiębiorcę uważa się samego dzierżawcę. Z tego też powodu dzierżawca również jest obowiązany do prowadzenia omawianej księgi. W przedsiębiorstwach będących pod zarządem powierniczym za prowadzenie księgi przychodu towarów odpowiedzialny jest powiernik. Księgi przychodu towarów nie potrzebują prowadzić chałupnicy, gdyż ci wykonują pracę na zlecenie i rachunek przedsiębiorstw przemysłowych.

Od obowiązku prowadzenia księgi przychodu towarów zwolnieni są ci przedsiębiorcy przemysłowi, którzy prowadzą prawidłowe księgi handlowe i księgują w nich przychody towarów według przepisów obowiązujących dla prowadzenia księgi przychodu towarów.

W myśl przepisów obowiązujących dla prowadzenia księgi przychodu towarów, wpływ towarowy uważa się tylko wówczas należycie zaksięgowany, o ile podano: numer bieżący księgowanej pozycji, datę, w której przedsiębiorca był towar, nazwisko i adres dostawcy, ogólną nazwę towarów, kwotę rachunku, cenę towaru netto, koszty uboczne (o ile podano je odrębnie), numer dowodu księgowego, dzień zapłaty rachunku. W myśl zarządzenia, kto nie prowadzi prawidłowo swych ksiąg handlowych, naraża się na karę i dowolne oszacowanie wpływu towarów i innych podstaw dla wymiaru podatków.

Wpisu do księgi przychodu towarów należy dokonać bez względu na to, kto jest dostawcą towarów (osoba prywatna, przedsiębiorstwo itp.). Na konieczność wpisu nie mają żadnego wpływu: stan towaru (niezmieniony, po obróbce względnie przeróbce), ani warunki dostawy (za gotówkę, na kredyt, w drodze zamiany itp.). Nie wchodzi również w rachubę, czy przedsiębiorca staje się właścicielem lub bezpośrednim posiadaczem towaru, ani też czy nabywa towar na rachunek własny lub cudzy.

Anieli obydwoh lubliła, Janka o drobnie może więcej, ale ledwie ludzie miarkowali. Lypała chabrowymi jak te kwiaty świeżymi oczyma — na Wiśniewskiego, a zaś do Poręby szczyrzyła zębki drobne i radosne jak u dziecka. Przed całą wsią na śmiech podawała obydwóch, zabawę mając z ich swarów.

Truli się młodzi i markotnieli, a gryźli, że rady sobie dać nie mogli. Obaj wierzyli ślepo, że byle się drugi precz odczepił, on będzie miał Anielię.

— Głupiś, jak but... — perswadował Tomkowi stary Poręba — jeżeli ona tamtego woli, to chociażbyś duszę z siebie wywlókł, nie poradzisz...

— Już go ta ona będzie wolala, jak ja z niego duszę wywlókę! — przez zaciśnięte zęby warknął Tomasz.

A o kilka chałup dalej mówiła łągodnie stara Wiśniewska:

— Jak ona woli tamtego, to na nic wszystko, synku, bo choćbyś oczy wyplakał, jak woli tamtego, nie będziesz jej miał!

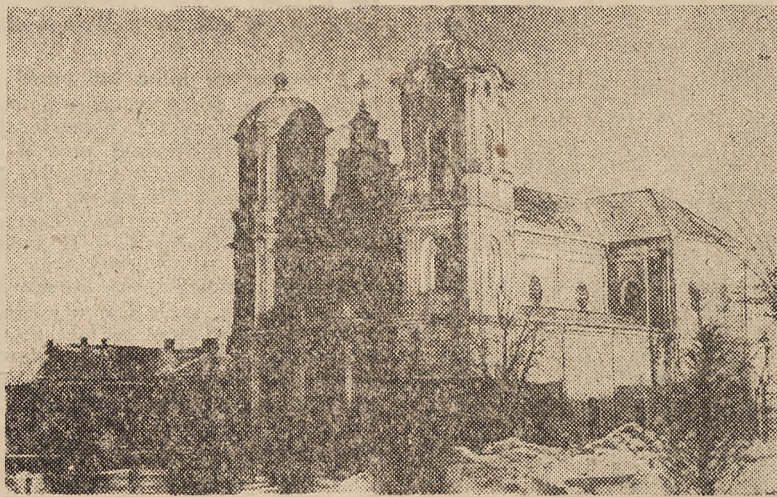
— ...żeby ino on wcześniej nie wyplakał oczu... — ponuro wycedził Jan przez zbladłe wargi.

I pęczniało w każdym z nich serce jak wrzód rozpięający a zjadliwy, co piecze i boli, że żyć się wreszcie z nim nie da.

...Ano i żniwa przyszły, jak co roku. Pogoda cudna była, niebo jak

WĘDRÓWKA PO HORODENCE. Horodenka położona jest na skraju dystryktu Galicja opodal granicy rumuńskiej. Lekko faliste tereny, na których ciągną się w bezkresną dal łany pól żyznych, pozbawione są zasadniczych cech malowniczości: rzek i lasów.

Drogą żelazną osiągamy miasto od strony wschodniej. Wysiadamy na stacji zwanej małą, aczkolwiek

Kościół w Horodence

malowane. Złociste łany chyliły się od chlebnej ciężkości ziarn, chwiałały się szumnie pod tchnieniem wiatru, migotały po wsi, gdzie okiem sięgnąć, jak lawa szczerozłota, a mieniąca, a ruchliwa... Przyszły upały, że nie daj Boże — nie uchwyćcie tchu — południe. Wieś spieszyła się gorączkowo, bo zbzcza gdzieś gdzieś „tłły“ się już i ronily ziarna cudne, twarde, dorodne jak samo szczęście.

Ustalono termin zęcia na parafialnych gruntach i obydwóch proboszcz umówił. Nijak było odmówić... Nijak też było wadzić się i w ślepiu sobie zaglądać... Z zaciśniętymi zębami i suchym płomiem w oczach, podstępnie schowanym pod powiekami, żeli milcząco — tylko w każdym, gdy drugi mignął z daleka przypadkowo, krew dygotała. Cierpieli duszną mękę nie do wytrzymania. A tu war z nieba, jak z pieca, leciał na głowy, na karki, na plecy spotniałe, nożami czerwonymi siekl po mdlejących ramionach.

Po obiedzie żniwiarze siedzieli chwilę, gawędząc i śmiejąc się, chwając cudne zboża, pogodę wspaniałą i żaląc się na upał. Ten i ów odszedł z gromady i buchnął pod drzewo albo w miedzę, pospać chwilę. Tomek Poręba też uciekł do cienia, pod drzewo, spać. Na własnym polu całą noc — dla chłodności — żął przy światłach księżycy, cudnego jak pszenicy bochen — i, taki już był zmordowany, że ręce mu opadły, a gęba zbielała, jak przy chorobie.

Minał leżące tu i ówdzie nieruchome ciała i zaszywszy się pod krzaki, legnął, kapota własną i leżącymi o-

skaleczona traci na sile blasku, w dodatku zazdrosne chmury skrywają ją i już nie widać na powierzchni jeziora złoto-czerwonych mieniących się kolorów, jeno szaro-srebrzystą falowaną płaszczyznę, zamkniętą łagodnymi wzniesieniami. Symfonię letniego wieczoru dopełniają roje muszek i komarów unoszących się na kształt zwiewnej mgły ponad wodą. Brzeg jeziora głównie trawą porosły, częścią

skalny, w dali gęste siłowia kryją pactwo rzeczne. W niespokojnej wodzie niewyraźnie odbijają się zarysy bloków fabrycznych cukrowni z wyniosłym kominem. Na przeciwległym zachodowi nieboskłonnie wynurza się spoza chmur księżyc. Nadchodzi noc, koniec dnia, koniec naszej wędrówki po Horodence. Żegnaj Horodenko!

ULICA WAŁ W KAMIONCE STRUMIŁOWEJ. — Do jednej z ładniejszych ulic Kamionki Strumiłowej należy ulica — Wał. Jest to właściwie ulica-sad. Szeroka, starannie utrzymana, wysadzana drzewami owocowymi — jabloniami, rosnącymi swobodnie, nieoparkanionymi, uginającymi się pod ciężarem owoców — sprawia niezwykle miłe wrażenie dla oka przechodnia.

Nie zawsze jednak to miejsce tak wyglądało. Kronika miejska podaje, że w dawnej przeszłości rozciągał się tutaj wysoki wał, chroniący miasteczko od napadów nieprzyjaciół. Z biegiem jednak czasu wał, jako niepotrzebny już, uległ zaniedbaniu i zapomnieniu. Stopniowo wykruszał się, zapadał, malal, aż wreszcie resztki zrównano z ziemią. W tym miejscu wzdłuż linii dawnego wału zasadzono drzewa owocowe, tworzące dziś miłą ulicę-sad. Ulicę tę wydzierżawiono sadownikom. W dzień i w noc pilnuje 2-ch sadowników drzew przed niepożądanymi amatorami dojrzających owo-

ców, oraz bezmyślnymi niszczycielami drzew. Z dawnego wału pozostała dziś tylko nazwa ulicy — Wał.

ZAKOŃCZENIE PÓLKOLONII W ZŁOCZOWSKIM. — Z ostatnim dniem wakacyj zakończyła się na terenie okręgu złoczowskiego akcja półkolonialna, zorganizowana przez Polski Komitet Opiekuńczy i prowadzona w następujących miejscowościach: Złoczowie, Glinianach, Gologórach, Olesku, Pietryczach, Przemyslanach, Sasowie, Skwarzawie, Siworogach, Uszni, Zadwórze, Korzystało z niej ponad 500 dzieci.

OFIARNOŚĆ SPOŁECZNA. — Ludność polska wsi Wyżniana ofiarowała 1.250 zł na rzecz pomocy uchodźcom, zaś ludność wsi Haraczów 1.100 zł. Polacy z Oleska ofiarowali 1.000 zł na P. K. Op. w Złoczowie, oraz 6 koreów zboża.

OWOCÓW MAMY DUŻO. — Ze Stanisławowa piszą nam: Przyjezdni ze Lwowa, gdzie w tym roku owoców jest pod dostatkiem, zachwyceni są obfitością jabłek, gruszek i śliwek, których tu jest w bród. Już przed dworcem kolejowym napotyka się pierwsze improwizowane targowisko. Przychodzą tu kobiety wiejskie z workami i koszykami, które w krótkiej chwili się opróżniają i znów inne sprzedawczynie swój towar zbywają. W mieście zaś wszędzie można w dowolnej ilości o każdej porze dostać owoców — najczęściej zawsze w porannych godzinach na placu targowym.

Nie tylko okoliczne sady dopisały. Do Stanisławowa dowożą owoce także ze strony Nadwórny i z dalszego Pokucia. Korzystają z tego gospodynie robiąc zaprawy, przede wszystkim marmolady, a w większym jeszcze stopniu dzieci, które w ten sposób zaspokajają witaminowe potrzeby swego organizmu.

W sprawie ubrań roboczych dla rzemieślników

Notatkę naszą z dnia 29/30 sierpnia br. dotyczącą ubrań roboczych dla rzemieślników uzupełniamy niniejszym tym, że na razie odnosi się to jedynie do Okręgowej Grupy Rzemiosła w Krakowie. W dystrykcie Galicji a w szczególności w obrębie Okręgowej Grupy Rzemiosła we Lwowie stosunki gospodarcze przedstawiają się odmiennie. Ogólne uregulowanie tej sprawy na tym terenie będzie dopiero później przeprowadzone.

DZIECI BEZ OPIEKI I ODZIEŻY WINNY ZNALEZĆ W POLSKIM DOMU PRZYTULEK. PRZYJMIJ CHOĆ JEDNO.

bok nakrył się od much i od słońca — i w jednej chwili zasnął jak tur.

A Wiśniewski od sześciu dni już żał od świtu do nocy, bo za matczyne żniwa odrabiał a teraz plebańskie ścinał z innymi i również umęczony by ponad miarę. Nóg i rąk nie czuł, w głowie roilo się mu, jak w tartaku, a od zmęczenia ciemne placki fikały przed oczami...

— Pójdź se legnąć na chwilę... — rzekł do „głównego“.

— A legnij se... Ino nie za długo, bo kończyć nam b, trzeba jutro, a tu moc pola jeszcze!

Janek zeszedł nieco na bok, ale nie daleko. Jakiś żniwiarz — widno bardzo zmęczony — leżał przy, przez pół ginąc pod szmatami. Zwinęta czyjaś kapota leżała beczynnie obok głowy śpiącego. Janek głowę na niej ułożył i zamknął zmęczone oczy.

W kwadrans może spostrzegł żniwiarze, co zaszło. Jeli śmiać się z cicha a pokpiwać, podglądał i wyczekiwać, rozmyślnie nie budząc rywali. Janek spał, jak smok. Tomek spał też w najlepsze, rzucając czasem rękami, wreszcie szmaty zrzucił przez sen. Gdzieś był na łaće podleśnej, pełnej przyłasczek liliowych i rumianków. Na trawie legnął — i leży. A tu Aniela nadchodzi, siada obok, a potem głowę jasną układa koło niego. I leży tak, uśmiechnięta, a ciepło od jej bliskiego ciała bije w Tomka i we tbię mu mroczy... Nieśmiało wyciąga rękę, dotyka dłoni Anielię i coś szepce, a ona nie mówi nic, ino te zęby perłowe szczerzy, oczy chabrowe utkwiewszy w nim. Przysunęła się bliżej. To-

mek czuje jej serce walące przy swoim, jej g'ę przy swej głowie, jej ręce przy swych ramionach. Jednym nagłym zrywem obraca się, chwytając bliskie ciepłe ciało w ramiona i całuje go po gębę, aż trzeszczy...

...huknęli śmiechem żniwiarze, jakby grom z jasnego nieba strzelił w drzewo. Za boki się brali — bo od razu poznać było można, że coś się Tomkowi uroło we śnie — przysiadali na ziemi, a niektórym lzy najprawdziwsze ciekły po spotniałych twarzach.

Tomek — na pół przytomny, z zamkniętymi oczyma — trzymał w ramionach Janka i całował po oczach, po ustach, po głowie, jakby skarb najwięszy uchwycił.

Obaj naraz przebudzili się i zwolna odzyskali przytomność. Spojrzeli na siebie. Tomek czuł się głupio, jako nigdy w życiu jeszcze, a Janek w ogóle nie wiedział, o co chodzi. Myśląc tedy, że widocznie Tomek na zgodę nastaje, zacerwienił się, jak burak, ale w mig za szję objął Porębę — i jął „łować“. Tomasz również objął go nagle, zrozumiawszy, że Janek zgodę proponuje, przycisnął do żebra, aż zachrząsało... w oczy sobie zarzeli głęboko...

Roześmiał się wesoło i szczerze, a z łanów odpowiedziało gromkie echo: — Brawo, chłopcy! Wstawajcie! Czas do roboty wracać!

Jeden drugiemu pomógł dźwignąć się z ziemi, ramionami się objęli przez plecy i poszli razem, po kosy, oparte o snopy, błyszczące w słonecznej jaśni, jak najczystsze srebra...

Jadwiga Mrozowska

Cóż to za tanagryjska figurynka o-
dziana w autentyczne paryskie szat-
ki? Kokieteryjnie wysunięta nóżka,
obciągnięta jedwabną pończoszką (15
koron para!), wytwornie obuta —
wabi kształtem i nęci! Jedną ręką

Przyjechała jako aktorka wyso-
kiej klasy, poprzedzona sławą i świe-
tną reklamą — z całym aparatem bo-
gatego kobiecie. — Jej luksusowe wali-
ży podróżne, połyskujące reklamowy-
mi nalepkami pierwszorzędnymi hote-

tych, którzy interesowali się losami
tej nieprzeciętnej kobiety — że osia-
dła na stałe w Rzymie, gdzie w jej
apartamentach gromadziła się nie
tylko elita towarzyska i dyplomacja,
ale fiolety i purpura Watykanu na-
dawały świetności tym zebraniom.
O cudownych jej ogrodach na tere-
nie Mediolanu pisała w swoim cza-
sie malarka Rychter-Janowska z o-
kazji swojej gościny u Mrozowskiej.

*

I znowu, na kilka lat przed o-
becną wojną, pojawiły się wzmianki
w pismach lwowskich zapowiadają-
ce występ Mrozowskiej w roli —
prelegentki z podróży naukowej.

Sala Kasyna Miejskiego wypeł-
niona po brzegi! Wszystkie elegant-
ki — te od George'a, i te mocno
balzakowskie od Zalewskiego, i te
z solidnej „Szkockiej“ — stawiły się
jak jeden mąż, uzbrojone w lornio-
ny — przezorniejsze w lornetki —
by obejrzeć dokładnie tę sławną
aktorkę-milionerkę, która z wypra-
wą naukową przez nią finansowana
pociągnęła aż hen... ku brzegom
Gangesu...!

Jak też ona teraz wygląda? Ja-
ka będzie mieć toaletę? Od Dre-
colle'a, czy od Paquin'a?? Stać ją
na Woronowa czy innego fabrykan-
ta młodości! Jeżeli Misünquett ma-
jąc 65 lat tak uroczko wygląda i tań-
czy — to cóż dopiero ta — znacznie
młodsza i bogata...! A wiadomo —
pieniądze mają cudowną moc!...

Zaciekawienie na sali potęguje
się — przechodzi w niecierpliwienie...
crescendo... crescendo... Wreszcie —
z bocznych drzwi wchodzi na estradę
— ona...! Starsza, cztersto wy-
glądająca, siwa pani czarno odziana!

Ozdobę stanowią drogocenne per-
ły w uszach i na szyji, na palcu
lśni ogromny brylant, na nosie —
rogowe okulary..., w ręku biała so-
lidna chustka — jakiej nie powsty-
dziłby się żaden pedant-emeryt...

Tanagra...?! Nie. To rzeczy-
wistość..

Leonia Rasińska

T. HUMIECKA

Pejzaż batalistyczny

COFA SIĘ DZIEŃ POBITY NA ZACHOD-
NIE KRANCE
BROZAC PO BŁĘKICIE CZERWIENI
KALUŻA...
SZTURMUJĄCEJ NOCY ZA FORPOCZTY
SŁUŻA
GWIAZDY CZUJNE I CICHU PELZAJĄ
POD SZANCE...
JESZCZE SŁOŃCE PRZYKUŁO ZA WĘ-
GLEM OBORY
I ZŁOTYM KULOMIOTEM PLWA WROGU
W OBLICZE...
ALE ROJNIE JUŻ LECA DESANTY
LOTNICZE:
ZE SKRZYDEŁ NOCY SKACZA SMAŁE
METEORY...

NAPRZELAJ NIEBIOS, JAK CZOLGI, WA-
LA CIEŻKIE CHMURY
I JAK DYMNE ZASŁONY MGŁY WOKÓŁ
ROZSNUTE...
A W NICH CIEŃ MAJACZA, JAK CZAR-
NE PIECHURY
W MILCZĄCEJ DEFILADZIE NA NOWA
REDUTE...
WYSTRZELIWSZY WYSOKO KSIĘŻYCA
RAKIETĘ
PATROLUJE NOC HARDA WYWALCZONE
SZRANKI...
ALE ATAK ŚWIETLANY WNET ZACZNIE
ODWETEM
DZIEŃ I UDERZY W NIĄ OD WSCHOD-
NIEJ FLANKII...

pleknie „urekawiczoną“, na której
połyskują bransolety — unosi leci-
ucho zwoje kwiecistej gazy — drugą
oparła na cieniutkiej lasce inkru-
stowanej złotem, ostatnim „krzyku
mody“ ówczesnej epoki. Z szyi zwie-
sza się długi łańcuszek, pełen mod-
nych wówczas breloków-souvenirów,
mających swoją specjalną wymowę.
Taki sztambuch, pisany złotem i
klejnotami, w postaci miniaturowych
koniczyn, serc, fetyszów, kwiatów i
innych arcydzieł jubilerskich.

Spod runda kapelusika patrzy
mądra — żywe — pełne wyrazu du-
że oczy — na ustach — sardonicznie
uśmiech „Giocondy“ to — Jadwiga
Mrozowska.

Po ukończeniu nauk w wyższym
instytucie i odbyciu szkoły drama-
tycznej, zostaje angażowana przez
dyr. Pawlikowskiego do lwowskiego
teatru i tu zaczyna swoją bujną ka-
rierę artystyczną i życiową.

Grywa role liryczne-naiwne, pró-
buje swoich sił — nawet w operetce.
Za ciasno jej w murach nadpełtwiań-
skiego grodu — więc przenosi się na
krakowską scenę, gdzie talent jej
rozwijają się, nabierając barwy i bla-
sku. W międzyczasie wychodzi za
ziemianina Wybranowskiego.

Po krótkim pobycie w warszaw-
skim teatrze — już jako wdowa —
wyjeżdża do Włoch, by w Mediolanie
studiać śpiew i... taniec.

Debiut w operze wypadł pomyśl-
nie! W czasie gościnnych występów
w rodzinnym kraju pewien milioner-
finansista składa u jej drobnych stóp
swoje skarby wraz z prośbą o rękę
— i głośna gwiazda teatru wychodzi
za mąż po raz drugi.

Latem 1912 roku pojawiły się we
Lwowie na murach miasta afisze te-
atralne w formie dotąd tutaj nie spo-
tykanej. Na dużej kolorowej płachcie
papieru piękna — kusząca w ruchu
i geście postać tancerki — obok du-
żymi literami: „Kobieta i Pajac“ P.
Louisa — gościnne występy J. Mro-
zowskiej w roli Conchity“.

Przeróbka sceniczna ze znanej po-
wieści o dość swobodnym temacie, u-
chodziła w owe czasy za pikantną.
(Cóż ty na to, Pitigrilli i Dekobro?)
Ponad to rozeszła się po mieście
drogą reklamy zakulisowa wieść, że
Mrozowska w jednej scenie będzie
tańczyć — półnago!

Zakotłowało w sferach teatralnych.
Na tydzień przed premierą rozchwy-
tano bilety. Nawet ci oporni czy obo-
jętni, trzymający się z dala od teatru,
ulegli sensacji i z dreszczykiem emo-
cji oczekiwali niecierpliwie wieczoru,
w którym ukaże się tańcząca naga
tancerka.

Kobieta z plaży ostatnich lat dzie-
siątką, rozśmiała się w nos, tej
„nagości“! Okazało się, że tancerka
Conchita nie miała na sobie jedynie
— trykotów, surowo wówczas obowią-
zujących i w tym tkwiła cała pikante-

li stolic Europy, podlegały czujnej o-
piece duenny-Hiszpanki, nieodstępnej
towarzyszki w podróży i za kulisami.
Po „Kobiecie i Pajacu“, w którym
czaruje grą, tańcem i kostiumami —
gra Psyche w słynnym widowisku
„Eros i Psyche“ Żuławskiego,
gdzie niezrównaną w roli Psychy by-
ła Irena Sołska. Mrozowska, dyspo-
nująca mniejszą skalą możliwości ak-
torskich nie była w możności dorów-
nać Sołskiej. Najświetniej wypadł w
jej odwrocie obraz ostatni „Dzień
dzisiejszy“, utrzymany znakomicie w
tonie pianissimo i przez to b. efektow-
ny.

Następnie gra Mrozowska „Demo-
na Ziemi“ Wedekinda. Postać ta, zda-
je się, najwięcej odpowiadała cechom
talentu i osobowości Mrozowskiej, w
niej też ziberała żniwo oklasków i
kwiecica, i rolę tę pożegnała lwowską
publiczność.

Głośny był i powszechnie powta-
rzany wierszyk żartobliwy znanego
satyryka krakowskiego, który umyśl-
nie przyjeżdżał do Lwowa na każdą
premierę Mrozowskiej. Wierszyk za-
czytał się od słów:

Chciałbym przy pani Jadziuchnie
Być takim cichym amantem,
Co go się wpuszcza przez kuchnię,
Zanim go puści się — kantem!
A eichem pragnieniem mojem
— Nie bez pieniężnych korzyści —
To być w jej domu lift-boyem
Lub stróżem co schody czyści.

Od tego czasu dochodziły wieści

Osobliwości dawnego Lwowa

Dwie atrakcje

Dwie były — w oczach dzieci — a-
trakcje ogrodu Jezuickiego: człowiek
z balonami gazowymi i przelaz.

Człowiek z balonami gazowymi
był czymś podobnym do czarodzieja.
Przechadzał się wolnym krokiem po
ścieżkach ogrodowych i kusił. Na
długim sznurku, którego dolny ko-
niec trzymał w garści, pyszniły się
w powietrzu balony. Ogromny bukiet
kolorowy złożony z kul czerwonych,
niebieskich i fioletoowych. Na dany
znak zatrzymywał się, ścigał balony
w dół, a szczęśliwy dzieciak wskazy-
wał tatusiowi lub mamusi, który ba-
lon najlepiej mu się podoba. W domu
lubiał balon uciekać pod sufit i cza-
sem tam nocował. Nazajutrz schodził
sam do rąk właściciela, ale już był ja-
kiś inny i tracił ochotę do wlatania.

Razu pewnego przyszedł jakiś fi-
glarz do ogrodu Jezuickiego, coś
szepnął do ucha człowiekowi niosące-
mu balony, nagle wyjął z kieszeni no-
życzki i przeciął główny sznurek.
Ścigany oczyma i okrzykami dzieci
pek balonów wzniósł się majestatycz-
nie w górę, wyżej, jeszcze wyżej, aż
zmałał, stał się punkcikiem i zniknął.
Był to o czym rozprawiać Jeden

balon kosztował 10 centów! Figlarz
z nożyczkami musiał być bardzo bo-
gaty.

Ale już uwagę zwróciło coś innego.

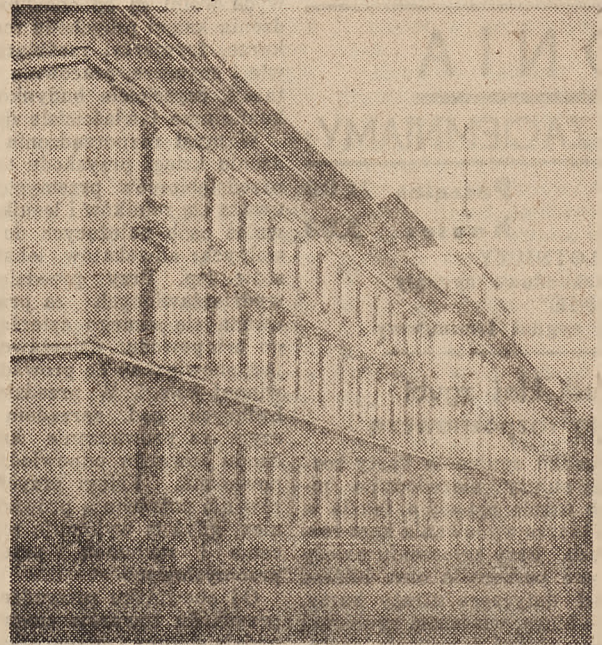
Z dala doleciał znany głos: „prrrr-
eeli-świżeee!“ Zbliżał się preclarz.
Przed sobą, na rzemieniu przewieszo-

Gmach poczty lwowskiej

Wedle przewodnika po Europie p.
Joanne (Paryż 1859) wypada, że
jedną z ostatnich stanic Europy
ówczesnej był Rzeszów, gdyż tylko
do Rzeszowa dochodziła kolej, dalej
trzeba już było jechać — w najlep-
szym razie — pocztą. I tak z Rze-
szowa do Lwowa — notuje skrzę-

jednej z najstarszych ulic naszego
miasta, ulicy Sykstuskiej.

Gdy z biegiem lat zniknęły nieco
przesadnie tak nazwane „dylizan-
sy“ i rosł ich konie, a pocztą prze-
stała być dzierzawionym interesem
zajazdowym, natomiast rozrosły się
agendy urzędów pocztowych, które

tnie nasz „guide“ — prowadziła ru-
ta pocztowa, 24 mile i trzy ćwierci.
Codziennie, tak: codziennie szedł
dylizans, który po 20 godzinach
jazdy docierał do Lwowa, a bilet
kosztował 12 florenów. Ludzie z
szerszym gestem mogli siadać na
„ekstrapocztę“, odbywając szlak
ten tylko w 16 godzinach i to co-
dziennie, ale za sumę aż 16 florenów.
Centrum łączącym więc nasze mia-
sto ze światem była pocztą, gdzie
aż 4 razy dziennie brzmiała trąb-
ka poczytliwa i zajeżdżały lub
odjeżdżały ogromne, siarkowo-żółte
pudła na przesyłki „wojażerów“ i
ich tobołki, tu była obszerne wozow-
nia i stajnie dla wielu koni. A
wszystko to łokowało się w górze

w całej Galicji podlegały lwowskiej
dyrekcji, zbudowano przy ul. Słowac-
kiego duży gmach, mieszczący i dy-
rekcję i główny urząd pocztowo-tele-
graficzny dla miasta Lwowa. Jak-
że tam nie były dziwa! Na lewo
od wejścia w murze wspaniale wy-
bite mosiądzem duże szczeliny dla
listów i dla gazet oraz próbek, któ-
re w zwykłą, jasnożółtą skrzynkę
pocztową nie zmieściłyby się, w
środku różne biura, np. PKO (któ-
ra, nawiasem wtrąciwszy, równo 60
lat temu zaczęła we Lwowie fungo-
wać), z góry, oświetlonej przez
całą noc, dochodził przytłumiony
klekot aparatów Hughesa, bo Lwów
był miastem uprzywilejowanym i
rozesłał adresatom depesze od razu
literami na wstążeczce papieru wybi-
tymi. Na dachu obrzymi stojak z całą
siecią drutów, gdyż tam była i cen-
trała telefoniczna, a z piwnicy do-
latywały rytmiczne oddechy silni-
ków, wszak pocztą miała niegdys
własną małą elektrownię. Całość
poczty wywierała wrażenie skromne
i solidne, dalekie od pretensji do
jakiejś stylowości, coś jak tzw. ka-
riolki jednokonne, świeczką oświe-
tlone, które skrzętnie zmieniały za-
wartość skrzynek pocztowych po
mieście.

Pocztą jako miejsce, gdzie jest
skoncentrowana sieć telegraficzna i
telefoniczna oraz kasy, zazwyczaj ze
spora gotówka, jest ważnym punk-
tem strategicznym. Dlatego 1 wio-
sna 1915 padła pierwsza bomba
lotnicza na Lwów tutaj, pod gmach
poczty, zabijając budnego robotni-
ka, który czyścił lampę — i jakiegoś
konia. W trzy lata potem gmach
poczty był przedmiotem zaciętej wal-
ki wręcz i przyoblekły się w rzeczy-
wistość wizje grozy Goyi czy Żerom-
skiego. A zostały ruiny.

Z szkieletu wznosił nowy zre-
konstruowany gmach zdobyty w mo-
numentalną, pełną prostoty fasa-
dę, inż. Eugeniusz Czerwiński,
jeden z młodych architektów lwow-
skich, którzy poszli na poszu-
kiwanie swojego wyrazu w sztuce
budownictwa, znany twórca repre-
zentacyjnego pensjonatu w Krynicy,
noszącego dumną nazwę naszego
grodu.

Inż. Czerwiński zmarł młodo, w r.
1930 i nie doczekał się ponownej de-
wastacji wnętrza poczty, która w pa-
miętne miesiące inwazji Sowie-
tów przybrała wygląd typowego bazaru
czy karawan-seraju wschodniego. Do-
piero rok 1941 pozwolił na to, aby
pocztą przyodziana się we współcze-
sną szatę. Należyte wyszukanie
przestrzeni, wzorowy ład, celowa i
umiejętna racjonalizacja pracy — oto
co uderza na pierwszy już rzut oka
interesenta, czującego, że tu wszy-
stko urządzono dla jego wygody, jak
w najbardziej nowoczesnym banku
albo domu towarowym. Dlatego ani
śladu jakiegoś ścisłu czy nieporząd-
ku, choć agendy poczty i klienta
wrosły wielokrotnie. M.a.

T. B.

